

Kultur

Tre av fire bedrifter kjøper ikke kunst

■ Bedriftene vil heller leie enn eie

Norske bedrifter investerer lite i kunst på arbeidsplassen. 75 prosent har ikke kjøpt kunstobjekter de siste ti årene, viser fersk undersøkelse. Men mange vil leie kunst.

Tallene overrasker **Elizabeth C. Bjørn-Hansen**, direktør i Forum for Kultur og Næringsliv, som står bak undersøkelsen. Bare en av fem, 21 prosent, oppgir at de har kjøpt kunst de siste ti årene (se figur 1). Ettersom det spørres om investeringer for et helt tiår, kan ikke bedriftene legge skylden for den manglende kunstinteressen på finanskrisen.

– Dette var veldig lavt, og siden det er snakk om investeringer i løpet av de ti siste årene, er det grunn til å analysere dette videre, sier Bjørn-Hansen.

Undersøkelsen viser også at hele 65 prosent mener at kjøp av kunstobjekter ikke styrker bedriftens image, eller er særlig viktig for bedriftens samfunnsansvar. Men at kunst er en effekt som skaper trivsel på arbeidsplassen, det er 88 prosent enig i.

Det er heller ikke mange som ser på kunst som en økonomisk investering. Bare 15 prosent mener at kunst er en såpass varig verdi at det er grunn til å plassere bedriftens penger der.

Blant dem som fortsatt investerer tungt i kulturobjekter, er det hotell- og restaurantvirksomhet som fører an: Her sier 44 prosent at de i løpet av de ti siste årene har gjort investeringer i kunstobjekter. Best fylke i landet er Rogaland hvor 29 prosent av virksomhetene har sagt ja til kunst. På bunnen av listen finner vi Oppland, her har ikke mer enn 11 prosent av virksomhetene investert i kunst (se figur 2).

– Jeg tror det skyldes at Rogaland har flere store oljeselskaper, mens Oppland kanskje er større

innen primærnæringene, sier Bjørn-Hansen.

Mange norske bedrifter har en tradisjon for å investere i kunst, og enkelte bedrifter har etter hvert opparbeidet seg viktige samlinger, sier hun, og viser til matsalen på Freia Sjokoladefabrikk. Her henger det en frise på 12 bilder malt av **Edvard Munch** på oppdrag for fabrikkens grunnlegger, **Henning Throne-Holst** i dag.

En annen bedrift som støtter norske kunstnere, er Royal Caribbean Cruises, som hvert år deler ut stipend til norske kunstnere, forteller hun (se tekstboks).

Av fylker som investerer i kunst, følger Østfold på en tredjeplass. Blant de næringene som kjøper mest, utmerker hotell- og restaurantbransjen seg. Men blant dem som kjøper mest kunst, er det ikke alle som har et like bevisst forhold til kunst på arbeidsplassen som **Widar Salbu**, eier av Refsnes Gods utenfor Moss.

– Salbu har en klar formening og et langsiktig forhold til kunst. På hotellet har vi 600 kunstneriske verk, og på hvert av de 61 rommene henger det originaler av en av våre mange kunstnere, sier hotelldirektør **Eivind K. Schøyen**. Han forteller at Refsnes nok er litt spesielt hva gjelder kunstsamling:

– Jeg har jobbet for alle kjedene, og sett mange billige kopier på veggene. Det er annerledes her, ikke alle har et like bevisst forhold til kunst.

- **Liten interesse:** Næringslivet viser en laber interesse for å investere i kunstverk. Bare 21 prosent sier at de i løpet av de ti siste årene har kjøpt kunst. Resten sier nei. Utleiemarkedet rapporterer om økt etterspørsel. For bare 8.000 kroner i året kan bedriftsmedlemmer leie kunst som plasseres på arbeidsplassen.
- **Kunst ut til folket:** Norske museer sitter på store mengder kunst- og kulturhistoriske gjenstander. Kun et lite antall av disse er til enhver tid utstilt i museenes egne lokaler, eller hos andre museer eller institusjoner. Utstillingsandelen er mellom fem til ti prosent, resten er i magasinet. Av disse gjenstandene er det en stor andel som ikke har særskilte lagringsbehov, men som likevel sjelden stilles ut.

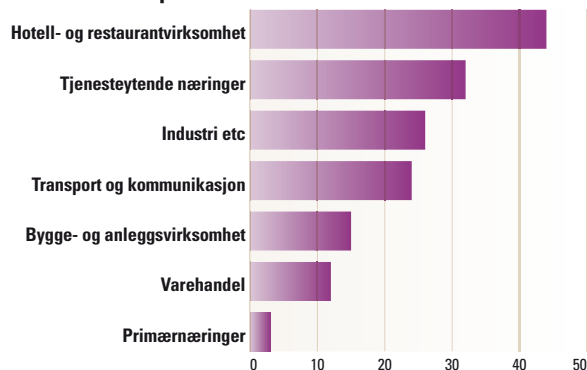
Om undersøkelsen

Undersøkelsen er utført av Perduco for Forum for Kultur og Næringsliv. Det er gjennomført 2000 telefonintervjuer. Utvalgsmetode er minst 100 respondenter i hvert fylke, minst 100 respondenter med 100 ansatte eller flere, maks 300 respondenter med to ansatte eller færre. Resultatene er vektet i henhold til den geografiske fordelingen i Bedrifts- og Foretaksregisteret (SSB).

Slapp kunstinteresse

Figur 1

Andel av bedriftene som har anskaffet kunst i løpet av de ti siste årene i prosent.

Bedriftene har ikke fattet interesse for maleri, grafikk, fotografi eller skulpturer. Bare 21 prosent svarer at de har anskaffet kunstobjekter.

Kilde: Forum for Kultur og Næringsliv

- **Har forsøkt:** Henie Onstad Kunstsenter har forsøkt å ta leie for verk som henger i offentlige bygg. Det har vist seg vanskelig. Kunstsenteret må tjene penger, men inngår heller større sponravtaler og partnerskap hvor kunstutstillinger er en del av konseptet.

Alene på utleiemarkedet

Selv om det ikke er så stor interesse blant bedriftene for å investere i egen kunst, er det flere som vil leie kunstverk. Det merker organisasjonen Kunst på Arbeidsplassen (KpA), som hittil i år kan notere seg for rekordmange 32 nye medlemmer.

– Vi merker ingen nedgang på grunn av dårlige tider, tvert i mot. En vanlig medlemsøkning er rundt 20 nye bedrifter i året, sier **Nina Ellefsen** som har det administrative ansvaret for KpA.

For en fast sum i året kan medlemsbedriftene leie **Pushwagner**, **Andy Warhol** eller **Inger Sitter**. Kunst på Arbeidsplassen er en halvoffentlig organisasjon som mottar noe statlig støtte fra Kultur- og Kirkedepartementet. I år mottar KpA drøyt 700.000

På land og til vanns

Royal Caribbean Cruises Ltd. er et verdensomspennede cruiseselskap som alltid har satset mye på kunstutsmykking om bord. Hvert år deler selskapet ut tre stipender à 150.000 kroner til unge, norske kunstnere gjennom programmet Royal Caribbean Arts Grant. Vinnerne får sin egen utstilling om bord i Royal Caribbeans «Jewel of the Seas». Siden stipendet ble delt ut første gang for syv år siden, har nærmere 200 kunstnere sendt inn søknader.

kroner i offentlig støtte.

– Medlemmene gir uttrykk for at de heller vil ha ambulerende utstillinger og nyheter fremfor å kjøpe ting selv, sier hun. De tre og en halv ansatte gir råd, transporterer utstillingen og henger den opp på veggen. KpA har en samling på over 5000 bilder og 300 utstillinger som vandrer blant medlemmene over hele landet. Samlingen består av malerier, grafikk, fotografier, tegninger og akvareller.

KpA, som er alene om å leie ut kunst i Norge, ble startet av kunsthistorikeren **Harry Fett** (1875-1962) i 1950. Som daglig leder av familiebedriften Eduard Fett & Co engasjerte han seg tidlig i arbeidet med å bringe kunsten ut til sine ansatte. Fett arrangerte sammenkomster der han holdt foredrag og viste bilder fra sin egen private samling.

– Det er rimeligere å leie enn å eie, sier Ellefsen som årlig kjøper inn kunst til samlingen for 200 - 400.000 kroner. For medlemsavgiften kan bedriften leie 15 originale kunstverk av norske og utenlandske kunstnere.

– Det er mye mer spennende å leie enn å eie, sier internasjonal koordinator **Tom A. Høseggen** i Standard Norge. For to uker siden fikk de en utstilling av **Odd Nerdrum** i hus. Nå kan vi følge med i media på det som skrives om kunstneren, og selv bedømme ut fra det vi ser på veggen her, sier Høseggen. Denne utstillingen ville Standard Norge ha, og bestilte den i god tid. Andre ganger lar de seg bare overraske.

– Det å investere i kunst på denne måten er både enklere og mer utfordrende enn å kjøpe inn kunst som blir hengende så lenge at den bokstavlig talt går i ett med veggen, sier Høseggen, og legger til at det de måtte ha hatt av egen kunst, er pakket vekk og stuet bort for å gi plass til ny kunst i moderne omgivelser på Lysaker.

– Vi er overbevist om at kunst på veggene gir oss inspirasjon, og bidrar til et godt arbeidsmiljø. Nerdrums kunst får både saklige og usaklige kommentarer, humrer Høseggen.

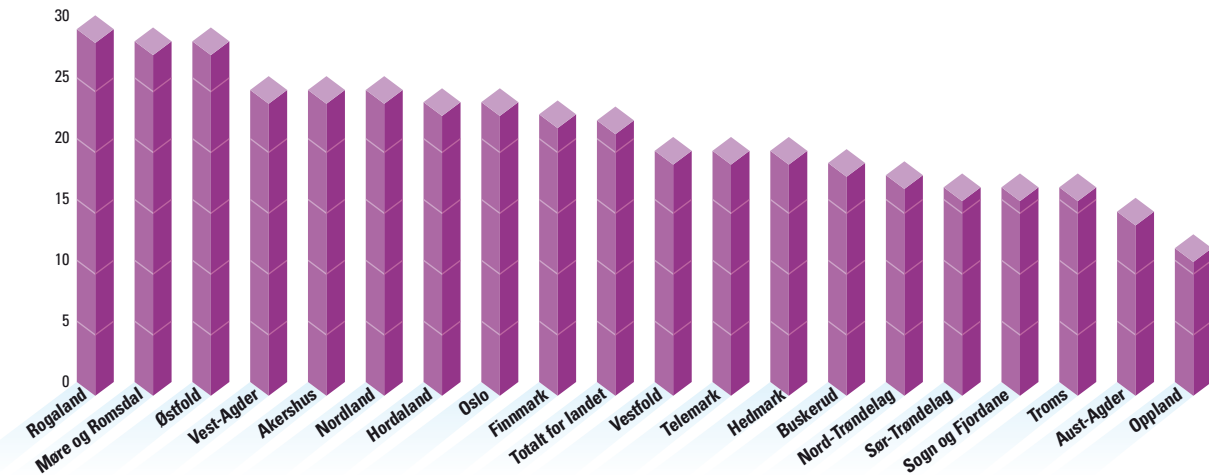
Et av de ferskeste blant de 137 medlemmene i KpA er NHO Mat og Drikke. I det nyoppussede bygget på Majorstua deler gamle tradisjonstunge laug som Baker- og Konditorbransjens Landsforening fellesområde med snacks og krydderavdelingene.

– Siden vi er så forskjellige, er det ikke lett å finne kunst alle liker, sier regnskapssjef **Liv Jorunn Ayling** i NHO Mat og Drikke. Til sammen er de mellom 40 og 50 ansatte som deler samme etasje i ultramoderne omgivelser. Inne i de respektive avdelingene henger den kunsten som organisasjonene har kjøpt eller fått i årens løp. Akkurat nå har de **Tor Hoff**

Rogaland på kunsttoppen

Figur 2

Rangering av fylker som kjøper kunstobjekter i prosent.

Rogalendingene ligger på topp, og er det fylket som kjøper mest kunst. Oppland befinner seg i bunnen, en forklaring kan være at mens Rogaland har mange oljevirksomheter, er det mest primærnæringer i Oppland.

Kilde: Forum for Kultur og næringsliv

på veggen.

– Kunstneren levde et dramatisk liv som vi nå får lære mer om ved å ha bildene hans her, sier Ayling.

– Det er spennende at leiemarkedet øker. Man kunne ellers tenke at i disse tider ville mange velge å kjøpe kunst fordi det er smart tidspunkt å investere på, mens andre igjen ikke investerer fordi de ikke har råd til å bruke pengene nå, sier Elizabeth C. Bjørn-Hansen i Forum for Kunst og Næringsliv. Hun tror kanskje at den økningen som KpA nå opplever, blant annet skyldes at mange ledere kan ha fått øynene opp for estetikk og at kunst i bedriften er et gode for medarbeiderne. Da spiller det ingen rolle om kunsten er leid eller eid, sier Bjørn-Hansen.

Stortinget ga lov

I tillegg til private samlinger og bedriftenes egne samlinger, sitter museene på store mengder kulturgjenstander som ingen får se, eller nyte godt av. Et enstemmig Storting gikk i 2003 inn for at museene skulle legge til rette for utleie av gjenstander til privatpersoner, næringsliv eller offentlige virksomheter. Samtidig mente alle partiene, fra FrP til SV, at inntektene ved utleie ville komme de elles slunke museums-kassene til gode. Ifølge FrP er det ingen av museene som har fulgt opp stortingsmeldingen.

– Betyr det at museene ikke bryr seg om et stortingsvedtak, spør FrPs kulturpolitiske talsmann, Ib Thomsen. Han mener at det er en smule underlig at museene fortsatt skriker etter mer penger uten at de har forsøkt å utnytte de inntektskildene de har.

Nå arbeider kulturkomiteen med stortingsmel-

dingen «Fremtidens museum». Den skal legges frem til debatt i mars neste år, og Thomsen lover at stortingsvedtaket fra 2003 vil bli fulgt opp.

– Det var FrP som fremmet forslaget i 2003, og vi så at mange museer har en utleie- og deponeringsordning til andre museum. Det er ingen grunn til at denne virksomheten ikke kan utvides til også å gjelde næringslivet, sier han.

Karin Hellandsjø, direktør ved Henie Onstad Kunstsenter, har imidlertid testet betalingsviljen for leide verk i det offentlige Norge. Den er ikke overbevisende god.

– Flere av våre bilder hang gratis i Stortinget, UD og i regjeringskontorene. Vi som ikke har penger, kan ikke fortsette slik. Vi må ta betalt, tenkte jeg da jeg overtok som direktør for fem år siden, sier Hellandsjø. Men ingen ville betale noe for å ha kunst fra Henie Onstad på veggene, og Hellandsjø tror at leiemarkedet i offentlig sektor er ikke-eksisterende så lenge for eksempel Nasjonalmuseet låner ut sine bilder gratis.

Det fikk Hellandsjø erfare da hun ba om leie for bildene som hang i regjeringskontorene.

– Da svarte de at det kunne de ikke betale for, da fikk vi heller komme og hente dem. Det er vanskelig å leie ut noe som folk oppfatter som gratis tilgjengelig. Samtidig er det viktig for oss å få vist frem kunsten vår, og vi vil svært gjerne ha den ut av magasinet og samtidig tjene penger, sier Karin Hellandsjø. ■

Mandag Morgen

Britt Wang

britt@mandagmorgen.n